

Sygn. akt III Ca 240/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Magdalena Hupa-Dębska (spr.)

Sędzia SO Lucyna Morys - Magiera

Sędzia SO Roman Troll

Protokolant Monika Piasecka

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2016 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa P. A.

przeciwko R. A.

o uchylenie obowiązku alimentacyjnego

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku

z dnia 24 listopada 2015 r., sygn. akt IV RC 257/15

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) **uchyla z dniem 1 lipca 2016 roku obowiązek alimentacyjny obciążający powoda wobec pozwanego, ustalony wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 3 października 2011 roku w sprawie o sygn. akt IV RC 1092/10 na kwotę po 350 zł miesięcznie;**

b) **oddala powództwo w pozostałym zakresie;**

c) **odstępuje od obciążenia pozwanego kosztami sądowymi, od uiszczenia których powód był zwolniony;**

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. odstępuje od obciążenia pozwanego kosztami sądowymi w postępowaniu odwoławczym, od uiszczenia których powód był zwolniony.

SSO Roman Troll SSO Magdalena Hupa – Dębska SSO Lucyna Morys - Magiera

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 1 kwietnia 2015 r. P. A. domagał się uchylenia obowiązku alimentacyjnego ciążyącego na nim względem pozwanego R. A., nałożonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 3 października 2011 r. w sprawie IV RC 1092/10

w kwocie po 350 zł miesięcznie, gdyż pozwany jest pełnoletni i ukończył szkołę zawodową, co pozwala mu się usamodzielnąć. Wskazał, iż jego obecna sytuacja ekonomiczna i zawodowa jest trudna.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa podnosząc, że kontynuuje naukę w Niepublicznym Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych w R. i nie jest w stanie sam się utrzymać. Wskazał na ponoszone koszty leczenia i nauki.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 24 listopada 2015r. Sąd Rejonowy w Rybniku oddalił powództwo.

Orzeczenie to zapadło przy ustaleniu, że wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia

3 października 2011 r., zapadłym w sprawie IV RC 1092/10 zasądzone zostały od powoda na rzecz małoletniego wówczas pozwanego alimenty w kwocie po 350zł miesięcznie w sytuacji, gdy możliwości zarobkowe powoda zostały ustalone na poziomie 4.100 zł miesięcznie, przy koszcie jego utrzymania rzędu 1.150 zł miesięcznie, natomiast pozwany liczył 16 lat, uczęszczał do III klasy gimnazjum, mieszkał z matką i trojgiem rodzeństwa. Matka pozwanego uzyskiwała 1.486,86 zł wynagrodzenia oraz 91 zł zasiłku rodzinnego. Pozwany uczęszczał na terapie w związku ze stwierdzonymi zaburzeniami emocjonalnymi kosztem 250 zł miesięcznie. Koszt miesięcznego utrzymania pozwanego oszacowano na 900-1.000 zł miesięcznie.

Ustalił też Sąd, że powód liczy 50 lat, uzyskał wykształcenie wyższe górnicze, nie orzeczono wobec niego o niepełnosprawności bądź o niezdolności do wykonywania pracy. Do 31 marca 2015 r. był zatrudniony w Konsorcjum (...) w M. za wynagrodzeniem 2.700-2.800 zł netto miesięcznie. Stosunek pracy ustał w wyniku upływu okresu, na jaki umowa została zawarta. Powód jest zarejestrowanym bezrobotnym, uzyskuje około 800 zł zasiłku oraz od 100 do 200 zł z prac dorywczych. Zasiłek jest obciążony zajęciem komorniczym do 60 % otrzymanywanego świadczenia. Powód korzysta z pożyczek, środków pomocy społecznej oraz wsparcia finansowego osób trzecich. Mieszka sam w należącym do niego lokalu, na którego zakup zaciągnął kredyt, spłacany w ratach po 500 zł miesięcznie. Oprócz pozwanego powód alimentuje także córki: Z. po 350 zł miesięcznie i A. po 450 zł miesięcznie, natomiast odpadł już obowiązek alimentowania dorosłej córki C. po 450 zł miesięcznie. Łączne wydatki powoda związane z jego utrzymaniem i spłatą kredytu oszacował Sąd na 1.450 zł miesięcznie. Mając na uwadze dotychczasowe zarobki powoda oraz zgłoszone oferty pracy dla górnika ustalił Sąd możliwości zarobkowe zobowiązanego na poziomie co najmniej 2.700-2.800 zł miesięcznie.

Następnie Sąd ustalił, że 20-letni pozwany uzyskał zawód murarza i lokalne urzędy pracy dysponują ofertami zatrudnienia w tym charakterze, niemniej stan zdrowia uniemożliwia mu podjęcie pracy w wyuczonym zawodzie, gdyż pozwany wymaga wsparcia osób trzecich. Nadal mieszka z matką i siostrami, nie zarobkuje, natomiast kontynuuje naukę w Niepublicznym Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych w R., za czesnym 120 zł miesięcznie. Planowe zakończenie szkoły ma nastąpić w czerwcu 2016 r. Nadal pozostaje w leczeniu zaburzeń emocjonalnych, również pod kontrolą psychiatry. Uczęszcza na terapię kosztem 100-150 zł miesięcznie oraz pozostaje w leczeniu ortodontycznym, co generuje koszty rzędu 70 zł co drugi miesiąc. Orzeczono o lekkim stopniu niepełnosprawności pozwanego ze stwierdzeniem, iż z uwagi na stan zdrowia ma obniżoną zdolność do wykonywania pracy. Łączny koszt utrzymania pozwanego oszacował Sąd na 900 – 1.150 zł miesięcznie. Matka pozwanego uzyskuje dochód rzędu 1.100 zł netto.

Ustalenia swoje oparł Sąd na przeprowadzonych dowodach z dokumentów, zeznań świadka i stron, które uznał za dopełniające się i niesprzeczne.

Doprowadziły one Sąd pierwszej instancji do przekonania, iż w przedmiotowej sprawie nie doszło do zmiany stosunków usprawiedliwiającej żądanie zmiany orzeczenia o alimentach należnych pozwanemu od powoda.

Rozstrzygnięcie oparł Sąd o przepisy art. 133 k.r.o. i art. 138 k.r.o. wskazując, że powoda nadal obciąża obowiązek alimentacyjny względem pozwanego.

W motywach wyroku stwierdził, że pozwany wprawdzie ukończył szkołę zdobywając zawód murarza, jednak zważywszy na jego niepełnosprawność, wykluczającą realną możliwość zatrudnienia w tym zawodzie, brak jest podstaw do uznania, że uzyskał on możliwość samodzielnego utrzymania, co mogłoby prowadzić do wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego powoda. Oceniając sytuację powoda stwierdził Sąd, że wprawdzie obecnie nie pozostaje on

w zatrudnieniu, niemniej z dużym doświadczeniem i kwalifikacjami górnika ma realne możliwości zarobkowe sięgające co najmniej kwoty 2.700 zł poprzednio uzyskiwanego dochodu. Wskazał, że lokalne urzędy pracy dysponują ofertami zatrudnienia w charakterze górnika. Zwrócił uwagę na wygaśnięcie obowiązku powoda alimentowania najstarszej córki. Stwierdził, że ustalone na rzecz pozwanego alimenty zaspokajają jego potrzeby jedynie w minimalnym stopniu, nie obciążając ponad miarę powoda. Dlatego w oparciu o wskazane normy oddalił powództwo jako bezzasadne.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Zarzucił mu naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 138 k.r.o. przez jego błędną wykładnię

i niewłaściwe zastosowanie, wobec uznania, iż nie nastąpiła po jego stronie istotna i znacząca zmiana stosunków materialno - finansowych oraz że pozwany nie ma możliwości zarobkowych. Ponadto zarzucił nieuwzględnienie art. 133 § 3 k.r.o. oraz sprzeczność istotnych ustaleń Sądu

z treścią zebranego materiału dowodowego przez błędne uznanie jedynej oferty pracy dla górnika

z uprawnieniami instruktora nowoprzyjętych, jako odpowiedniej dla mgr. inż. górnika i pominięcie licznych ofert pracy dla murarza. Podniósł, że pozwany jest zdolny do pracy. Wskazał, że w toku postępowania w 2013 r. określono koszt utrzymania pozwanego na 890 zł miesięcznie, co jego zdaniem świadczy o błędnym ustaleniu przez Sąd tych kosztów na kwotę 900-1.150 zł, przy oszacowaniu kosztów utrzymania powoda jedynie na kwotę 500 zł miesięcznie. Zarzucił też błędy w procedowaniu polegające na nieudzieleniu mu głosu przed wyrokiem oraz niezrealizowaniu jego wniosku z 30 listopada 2015 r. o doręczenie odpisu protokołu rozprawy.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda musiała odnieść częściowo skutek.

Sąd pierwszej instancji prawidłowo zakwalifikował roszczenie powoda, a następnie ustalił okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Wprawdzie nie ocenił Sąd Rejonowy adekwatności ustalonej oferty pracy dla górnika

z uprawnieniami instruktora nowoprzyjętych, jako odpowiedniej dla pozwanego, niemniej okoliczność ta nie wpływa na ostateczną prawidłowość oceny możliwości zarobkowych powoda. Kwestionując ustalenia Sądu w tym zakresie, powód nie naprowadził okoliczności mogących je podważyć. Wobec braku wykazania istotnych barier dla podjęcia zatrudnienia przez powoda, mając na uwadze jego doświadczenie zawodowe, za właściwy należy przyjąć wniosek, iż przy należyтым wykorzystaniu swych możliwości powód może osiągać dochód na poziomie średniego wynagrodzenia. To z kolei pozwala mu na dalsze alimentowanie pozwanego w świetle art. 133 § 3 k.r.o.

Chybione są zarzuty apelacji co do wadliwości ustalenia przeciętnych kosztów utrzymania stron. Wbrew jej twierdzeniom, Sąd pierwszej instancji oszacował koszty utrzymania powoda na 1.450 zł, a nie na 500 zł miesięcznie.

Natomiast określenie kosztów utrzymania pozwanego w 2013 r. na 890 zł miesięcznie nie świadczy o wadliwym ich ustaleniu na poziomie 900 – 1.150 zł w dacie orzekania, skoro stosownie do art. 316 § 1 k.p.c. sąd wydając wyrok bierze za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, a nie w latach przeszłych. Podkreślenia przy tym wymaga, że koszty utrzymania powoda zostały oszacowane wyżej niż koszty utrzymania pozwanego.

Wbrew zarzutom apelacji zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala też na stwierdzenie, że zgłoszone zostały oferty pracy dla murarza w warunkach pracy chronionej, skoro

z informacji urzędów pracy wynika okoliczność przeciwna (k. 106, 108 i 116).

Sąd Okręgowy podziela zatem ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji istotne dla rozstrzygnięcia. W dacie podjęcia zaskarżonego rozstrzygnięcia na akceptację zasługuje również wynik dokonanej przez Sąd Rejonowy oceny zasadności zgłoszonego roszczenia. Zgodnie z art. 133 § 1 k.r.o. rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Chociaż zasadniczo kontynuowanie edukacji w trybie niestacjonarnym nie powoduje przyjęcia, że pełnoletnie dziecko nie ma możliwości zapewnienia sobie środków utrzymania, w realiach niniejszej sprawy uzasadniona jest odmienna ocena. Pozwany wprawdzie pobierał naukę dwa dni w tygodniu i przy dobrym stanie zdrowia mógłby wykorzystać zdolności zarobkowania i utrzymać się samodzielnie. Niemniej jednak ze względu na stwierdzoną u niego niepełnosprawność w stopniu lekkim, ograniczającą możliwości zatrudnienia, właściwym jest wniosek, że nie do pogodzenia dla pozwanego byłoby łączenie zatrudnienia z kontynuowaniem nauki, nawet w trybie niestacjonarnym.

Natomiast nie podziela Sąd Okręgowy wniosku Sądu pierwszej instancji, że ze względu na stwierdzoną niepełnosprawność, wykluczona jest realna możliwość podjęcia zatrudnienia przez pozwanego i uzyskanie możliwości samodzielnego utrzymania. U pozwanego stwierdzono bowiem niepełnosprawność w stopniu lekkim, nie wykluczającą, a jedynie ograniczającą możliwości zatrudnienia. Nie zostało zatem wykazane, aby pozwany po ukończeniu nauki nie był w stanie utrzymać się samodzielnie.

Po wydaniu zaskarżonego wyroku doszło do istotnej zmiany okoliczności w związku z tym, iż pozwany w maju bieżącego roku przystąpił do matury i zakończył naukę w Niepublicznym Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych w R., co oświadczył na rozprawie apelacyjnej podając, że aktualnie poszukuje zatrudnienia. Mając na uwadze okres maturalny wymagający poświęcenia na naukę większej ilości czasu, jak i czas konieczny do znalezienia zatrudnienia, doszedł Sąd Okręgowy do przekonania, że powód winien alimentować pozwanego do końca czerwca 2016 r., kiedy to pozwany nie był w stanie utrzymać się samodzielnie, natomiast począwszy od lipca 2016 r. obowiązek alimentowania odpada z uwagi na treść art. 133 § 1 k.r.o., skoro pełnoletni pozwany nie kontynuuje już nauki i może podjąć zatrudnienie pozwalające na zaspokojenie jego potrzeb.

Ustalone zmiany stosunków po obu stronach od daty poprzedniego orzekania pozwalały zatem na uwzględnienie roszczenia w oparciu o art. 138 k.r.o. jedynie na przyszłość, od 1 lipca

2016 r., skoro wcześniejsza zmiana nie mogła doprowadzić do odpadnięcia obowiązku powoda alimentowania pozwanego w świetle art. 133 k.r.o.

Na koniec podkreślić wypada, że z zapisu protokołu rozprawy poprzedzającej wyrokowanie wynika, że strony miały możliwość wypowiedzenia się przed wydaniem orzeczenia. Z kolei procedowanie wniosku powoda złożonego po wydaniu zaskarżonego orzeczenia nie miało wpływu na jego treść.

Reasumując, zaskarżony wyrok jest częściowo nieprawidłowy, co uzasadnia jego zmianę w oparciu o cytowane przepisy oraz art. 386 § 1 k.p.c. we wskazanym wyżej kierunku. Dalej idącą apelację powoda oddalono jako bezzasadną, stosownie do art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, nie obciążając pozwanego kosztami postępowania, od uiszczenia których powód był zwolniony, z uwagi na charakter sprawy, dotychczasowy brak dochodów pozwanego oraz częściowe uwzględnienie powództwa jedynie na przyszłość.

SSO Roman Troll SSO Magdalena Hupa- Dębska SSO Lucyna Morys- Magiera